І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArclay 7-4125 УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 102. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 31-го ТРАВНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MAY 31, 1962 No. 102. VOL. LXVIII.

СИЛЬНА ЗНИЖКА АКЦІЙ СПРИЧИНЯЄ ТРИВОГУ

УРЯДОВІ І ПРИВАТНІ ЕКОНОМІСТИ НЕ БАЧАТЬ ОПРАВДАННЯ ЦЬОГО ЯВИЩА; ЕКОНОМІКА ЗРОСТАЄ, ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ ЗМЕНШУЄТЬСЯ І ЕКОНОМІЧНІ ВИГЛЯДИ ДОБРІ

Ню Йорк. — Нюйоркська біржа в дні 28-го травня ц. р. мала свій „чорний понеділок", бо в тому дні продано аж — 9.350.000 акцій із загальною втратою $20.800,000,000. Це найбільша знижка цін на акції від трагічного 1929-го року, коли почалася була велика економічна депресія так званим „чорним вівтірком" в дні 29-го жовтня, коли на цій біржі продано аж 16.410.030 акцій. 1929-го року були ще два інші такі дні в жовтні, а четвертий „чорний день" був 21-го липня 1933-го року, коли число проданих уділів виносило 9.572.000. В недавніх роках Нюйоркська біржа занотувала велику знижку акцій 26-го вересня 1955-го року, коли розійшлася вістка про те, що президент Айзенгавер дістав серцеву атаку. Акції 937-ох підприємств в дні 28-го травня цього року дійшли до рекордово низької ціни в цьому році, і тільки акції 6-ох фірм виявили рекордово найвищу ціну. При кінці біржового дня виявилося, що акції 1.212-ох компаній втратили на вартості, а з усіх 1.375-ох родів уділів тільки 74 виявили зиску. Власники акцій попали в паніку і продавали все, що мали в руках за такі ціни, які покупці давали. І так акції Амерікен Телефон втратили по 11 пуктів „Дженерал Моторс — 4.625 пункта; Стандарт Ойл, Ню Джерзі — 5 пунктів; ди Понт — 12 пунктів. Президент Нюйоркської біржі Кейт Функстон заявив, що ця знижка „не є катастрофою", а власники акцій кинулися продавати їх тому, що вже доволі заробили на уділах і хочуть той прибуток зберегти. Урядові економісти у Вашингтоні уважають, що знижка на Нюйоркській біржі, — це є реакція на те, що ціна на уділи була зависока у відношенні до теперішних і майбутніх економічних умов. Але економісти турбуються тим, що знижка акцій прийняла такі широкі розміри в одному дні. В урядових колах немає пляну робити якісь заходи, щоб припинити знижковий рух на біржі. Представники уряду і Федеральної Ради Резерви гадають, що власники акцій побачили, що уряд припинив інфляцію, і тому певніше мати в руці доляри як вартісні папери. Продають акції ще й тому, що не має для промислів таких рожевих виглядів, як передбачалося давніше. Голова Ради Економічних Дорадників Президента Волтер В. Геллер назвав рух на біржі „турбуючою коректурою", яка не є оправдана активністю бизнесових підприємств. Криза в сталевій індустрії, яка хотіла підвищити ціни на сталь, але не могла цього зробити внаслідок урядових протизаходів, — як гадають в урядових колах, переконала власнидів уділів, що не можна очікувати дальшої звишки акцій, і тому люди почали продавати акції, і при цьому виникла паніка. Президент Кеннеді заявив був на пресовій конференції, що „економіка зростає, число безробітних зменшується, і тому і біржа мусітиме йти за ростом економіки", яка не дає причини до такої великої знижки уділів, яка була в Ню Йорку. Республіканські члени Конгресу використовують цю знижку на біржі для критики економічної політики уряду президента Кеннеді. Провідник республіканців в Палаті Репрезентантів Чарлз А. Галлек сказав, що президент Кеннеді передбачав завеликий ріст крайової продукції, і тепер виявляється, що Президент „більше обіцяє, як може здійснити". Сенатор - республіканець Прескотт Буш із Коннектикату, який був давніше інвестиційним банкіром, нарікав на те, що уряд домагається щораз більше повновластей, а це не має доброго впливу на ріст економіки. Сенатор - демократ із Іллиной Пол Г. Даґлес сказав, що акції підійшли були занадто вгору без жадного оправдання, і тому тепер настала знижка на біржі. Він казав, що треба зачекати, чи ця знижка на біржі не є початком пізнішої економічної знижки. Уряд міг би реаґувати на цю знижку цим способом, що зменшив би вимагану готівку при купівлі акцій. Тепер треба платити готівкою при купні акцій 70 відсотків, а решту можна сплачувати пізніше. Але покищо Федеральна Рада Резерви не плянує скористати з цього заходу.

Сенат затвердив законопроєкт про публічні роботи, спрямований на боротьбу з рецесією

Вашингтон. — Контроверсійний, хоч в дечому змодифікований плян президента Кеннеді про федеральне фінансування публічних робіт був затверджений Сенатом в понеділок дня 28 травня ц. р., проти майже одностайної опозиції республіканських сенаторів. Законопроєкт, який уповажнює Президента асиґнувати з федерального скарбу суму до півтора більйона долярів на різні публічні роботи, щоб таким чином пожвавити розвиток крайової економіки, був прийнятий Сенатом 44 голосами проти 32. За прийняття законопроєкту голосувало 39 демократів і 5 республіканців і проти нього заявилося вісім демократів і двадцять чотири республіканці. Республіканські сенатори намагалися ще в останній хвилині виключити з законопроєкту постанову про уповноваження для Президента започаткувати публічні роботи асиґнуванням 750 мільйонів долярів на негайні публічні роботи і мали початково 38 голосів проти 37 за свою поправку, але в другому голосуванні демократам повелося намовити двох своїх сенаторів, щоб вони здержалися, і згадана постанова таки перейшла 37 голосами проти 36. Дальша доля цього законопроєкту залежить тепер від Палати Репрезентантів.

В АМЕРИЦІ

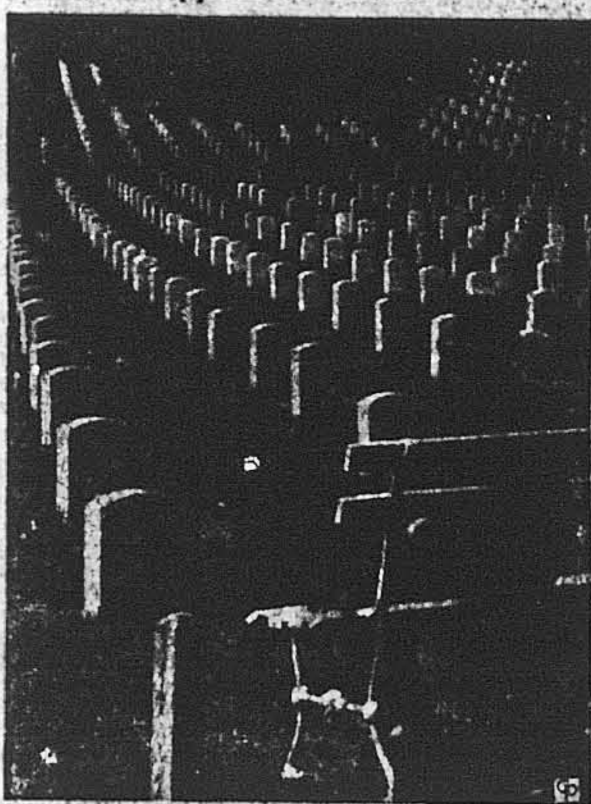
● **275 стіп завдовжки фільм,** який Карпентер знімав під час свого лету довкола Землі, пошкоджений водою тоді, коли астронавт плавав на воді і чекав на ратунок. Цей фільм не матиме для науковців такого значення, як тоді, коли б він не був замочений.

● **Президент Кеннеді** срібною лопаткою викопав землю під наріжний камінь великого будинку, що матиме назву покійного довгорічного спікера Палати Репрезентантів Сема Рейбирна. Цей урядовий будинок стоятиме напроти Капітолю і матиме чотири поверхи. Президент хвалив Рейбирна за те, що вмів втримувати гармонію між виконною і законодатною частинами уряду. В церемонії взяли участь високі урядові, конгресові і судові достойники, з головним суддею Найвищого Суду, Ірлом Ворреном на чолі.

● **През. Кеннеді,** промовляючи до урядовців Поборового уряду в кімнаті рож в Білому Домі, хвалив цей уряд за те, що він справедливо виконує свою працю і цим здобув собі довір'я населення цілої країни. Між урядовцями був і крайовий директор цього уряду генерал поручник Луїс Б. Герші.

● **Президент Кеннеді** почне свою державну візиту до Бразилії в дні 30го липня. Президент буде в Бразилії три дні, відвідає Ріо де Жанейро, місто Бразилію, нову столицю цієї країни, Сан Павльо та північносхідні райони Бразилії, де будуються 2.000 клясових приміщень в рямках Союзу для Поступу, який частинно фінансують ЗДА.

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

Я смертю вирізьбив: ти стань і прочитай, —
Одне святе є в світі — кров людей хоробрих,
Одні живуть могили — вірних Батьківщині.

ЮРІЙ ЛИПА

Ваґнер найменований на голову Відділу Національностей при Демократичнім Крайовім Комітеті

Ню Йорк. — Голова Демократичного Крайового Комітету Джан М. Бейлі найменував на голову Відділу Національностей при цьому Комітеті нюйоркського посадника Роберта Ф. Ваґнера. Це є перша номінація Ваґнера на становищі загальнокрайового значення. Ця номінація є відзнакою від президента Кеннеді для Ваґнера. Вона свідчить і про те, що Демократична Партія прикладає велику вагу до більших міст і до національних меншин під час цьогорічних осінніх виборів. Президент Кеннеді сказав: „Я тішуся, що посадник Ваґнер погодився служити Демократичній Партії на крайовому рівні в цій такій важливій ділянці праці". Ваґнер має старатися про те, щоб нові громадяни, які за допомогою натуралізації стають громадянами ЗДА, підтримували у виборах демократів.

Індекс цін збільшився на 0.2 відсотки і становив 105.2 відсотки

Вашингтон. — Департамент праці повідомив, що індекс цін на товари щоденного вжитку в місяці квітні цього року збільшився на 0.2 відсотка в порівнянні з березнем і становив 105.2% в порівнянні з пересічними цінами з років 1957-1959, коли індекс цін виносив 100%. Індекс цін в останніх трьох місяцях збільшився на стільки, на скільки він був збільшився в попередніх 12-ох місяцях. Індекс цін в останніх чотирьох роках зростав на від одного до півтора відсотка, а в половині 1950-их років по 3 відсотки річно. Урядові спеціялісти передбачають дальший зріст цін, але не бачать в цьому загрози для стабілізації валюти, тому, що є сильна економічна активність, і тому, що ціни на товари є стабільні, а зростає винагорода за виконану працю. Ціни на деякі матеріяли, як наприклад, на нікель, вперше в цій декаді зменшилися. Ціни за працю зросли на 9 відсотків в порівнянні з 1957-1959 роками, а ціни на товари і на харчі тільки на три відсотки.

У Дітройті відбувся IV-ий Науковий З'їзд українських лікарів

Дітройт. — В суботу й неділю 26 і 27 травня ц. р. відбувся тут IV-ий Науковий З'їзд українських лікарів Америки і Канади, заповнивши елегантний готель Статлера учасниками з'їзду, їх родинами та численними відвідувачами. Офіційно зареєстрованих було 198 лікарів і дентистів плюс 14 студентів медицини. Разом із їхніми дружинами було 350 учасників з'їзду, а в бенкеті та різних розвагових імпрезах взяли участь кругло 600 осіб. Голова місцевого Відділу Українського Лікарського Товариства д-р Павло Джуль відкрив з'їзд, а привітальну промову виголосив голова Головної Управи д-р Рост. Сочинський. На голову з'їзду обрано сеньйора д-ра Романа Сіменовича з Шикаґа, від Американського Лікарського Товариства привітав з'їзд д-р Ролс Купер. На двох окремих сесіях під головуванням д-ра Юрія Городиловського і д-ра Федора Решетила виголошено 15 наукових доповідей на фахові медичні теми. У громадській частині з'їзду д-р Богдан Олесницький виголосив доповідь на тему „Суспільно - харитативна праця лікарів". У рямцях з'їзду відбувся бенкет, що започаткував молитвою о. монс. С. Кнапп та закінчив молитвою о. мітр. М. Лящук. Промови виголосили ред. В. Душник від УКК, ред. М. Бажанський від місцевої української громади й адв. Іван Панчук. З'їзд мав характер науковий і товариський і тому ніяких організаційних виборів на ньому не переводили.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Українська Вільна Академія Наук у ЗДА** влаштовує виставку архітектурних праць Євгена Блакитного. У програмі: Відкриття виставки і вступне слово про сучасні течії в архітектурі, доповідь Вадима Павловського про архітектурні праці Євгена Блакитного. Після відкриття — товариська зустріч. Відкриття виставки відбудеться в суботу 2 червня 1962 року о 7 год. 30 хв. веч. в будинку Академії. 206 Вест 100 вул., Ню Йорк. Виставка буде відкрита щоденно від 5 до 7 год. веч., крім неділь.

● **Заходом Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку** відбудеться в п'ятницю дня 1 червня ц. р., фортепіяновий концерт Христини Осадца, студентки УМІ кляси проф. Олега Музиченка. У програмі: Бах, Бах - Бузоні, Бетговен, Шуман, Шуман - Ґавзіг, Паґаніні, Лисенко, Вілла - Лобос. Початок о год. 8-ій веч.

Конгресова комісія стверджує фактичну безвартість пакту СЕАТО

Вашингтон. — Група членів Конгресової комісії для закордонних справ ствердила, що Організація Південно - східнього азійського оборонного пакту (СЕАТО) є справді непридатна і не подає гарантії безпеки для південно-азійських країн, загрожених комуністичною агресією. СЕАТО, засноване в 1954 році заходами пок. державного секретаря Джана Фостера Доллеса, зобов'язалось боронити південно - азійські країни включно з країнами індокитайського півострова, але з виключенням Формози (Вільного Китаю). Проте, застереження в тому договорі, що всі постанови СЕАТО мусять бути одностайні, виключило активний виступ того бльоку в обороні будь - якої країни, бо Британія і Франція заєадничо противляться своїй участі в будь - якій військовій акції в Південній Азії. П'ять конгресменів, із них три демократи і два республіканці, їздили до Південної Азії осінню минулого року, склали звідомлення, що його тепер оприлюднено. В тому звідомленні стверджено, що фактично одні З'єдинені Держави можуть ґарантувати безпеку південно - азійських країн проти комуністичної загрози, але нерішучість американської закордонної політики також позбавляє Америку належного довір'я у загрожених комуністами народів. Ця нерішучість Америки — стверджували конгресмени — може спричинити й те, що найбільш прозахідній Сіям може відхилитись в сторону „невтральности".

Трудно вибрати нового амбасадора ЗДА до Москви

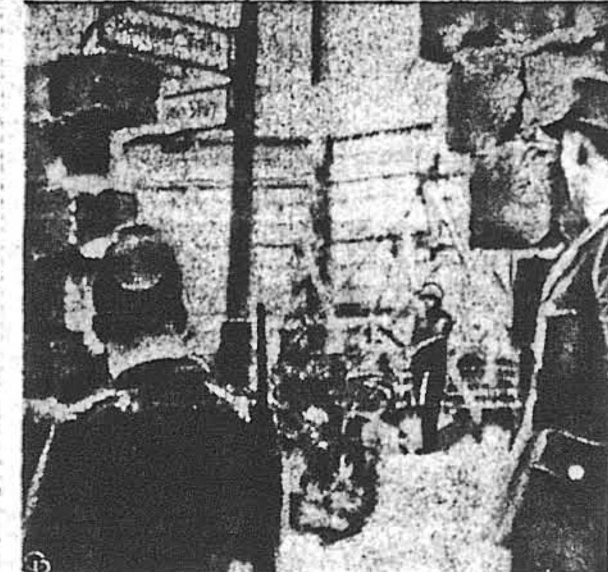
Вашингтон. — Американський амбасадор Лювеллин Томпсон, який впродовж останніх п'ятьох років перебуває в Москві, побивши рекорд терпеливости, просив звільнити його з того неприємного посту. Але саме з уваги на дуже важкий і відповідальний політичний характер тієї місії, сполученої з прикрими умовинами життя у Москві, в умовинах фактичної ізоляції та конечности жити товариськó виключно лише посеред американської колонії, трудно знайти відповідного кандидата на нового амбасадора. За газетними відомостями, найбільші шанси стати ним мають професор Філіп Мозлі, кол. голова російського відділу в Колюмбійському університеті, тепер член Ради для справ закордонних взаємин, та асистент державного секретаря для далекосхідніх справ, кол. амбасадор у Москві за часів Ф. Д. Рузвелта, Аверелл Гарриман. Обидва говорять по-російськи. Але поруч з ними кандидатами є також колишній амбасадор у ЧСР і в Польщі, тепер в Аґенції роззброєння, Джекоб Бім, — дорадник державного департаменту для східньоевропейських справ Чарльз Болен, який теж був вже амбасадором в Москві, та керівник европейського відділу в державному департаменті Фой Колер, добрий знавець східньо - европейських справ. Обидва колишні амбасадори в Москві, Джордж Кеннан і Чарльз Болен, буцім-то підтримують кандидатуру Гарримана, одного з передових „співіснувальників". Московським постом буцім-то зацікавлені Дж. К. Гальбрехт, амбасадор в Індії, і Едмунд Гулліон, амбасадор в Конго.

ЗДА відновлюють з СССР розмови про Берлін — протестують проти стрілянини

Берлін. — Державний секретар Дін Раск запросив совєтського амбасадора у Вашингтоні на нову розмову про Берлін на найближчу середу або четвер та одночасно ЗДА запротестували проти стрілянння над внутрішнім кордоном Берліну. Східньо - німецька поліція постійно стріляє за втікачами з Східнього Берліну, при чому водночас в минулому тижні острілювала західньо - берлінський беріг, щоб протидіяти спробам допомоги тим втікачам. В цій справі тимчасовий командант американського ґарнізону в Західньому Берліні Е. Аллан Лайшнер, заступник генерала Алберта Вотсона, який перебуває на відвідинах в ЗДА, переслав совєтському командантові в Східній Німеччині, ген. Андреєві Соловьову рішучий протест. Американська нота вказує на небезпечний зріст напруження в обох частинах Берліну й вказує на недопускальність стрілянння за цивільними втікачами та острілювання західнього Берліну. Що стосується вашингтонських розмов, то — за коментарями американської преси — ті розмови почнуться тепер там, де вони скінчились 27 квітня ц. р. Головною темою має бути створення міжнародного тіла для контролі й ґарантії вільної комунікації Західнього Берліну з Заходом. У цій справі Західня Німеччина прислала власні суґестії, які виключають з такої міжнародної комісії взагалі німців, однаково східніх, як західніх, а перекидають відповідальність на 4 великодержави і невтральних.

● **В Каліфорнії** з повним успіхом випробувано тричастинну ракету „Нікє - Зевс", яка має нищити ворожі ракети на великій висоті.

ПРОРИВИ В БЕРЛІНСЬКОМУ „МУРІ ГАНЬБИ"

Західньо - німецькі поліцисти (спереду) і східньонімецький поліцист із рушницею готовою до стрілу стоять напроти себе по обидвох боках берлінського „муру ганьби", розірваного вибухом бомби, підкладеної невідомими спричинниками, мабуть антикомуністами. В подібний спосіб був розірваний „мур ганьби" ще в чотирьох інших місцях.

ЗДА Й ФРАНЦІЯ ПРОБУЮТЬ ВИРІВНЯТИ РОЗБІЖНОСТІ

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск і французький амбасадор Ерве Альфан перевели в минулий понеділок 28 травня двогодинну „приватну" розмову, яку американська преса інтерпретує, як спробу вирівняти розбіжності, що існують між ЗДА й Францією. Ці розбіжності стосуються однаково політичних, як військових справ. Французький президент Шарль де Голь спротивився безпосереднім розмовам з Совєтами про Берлін та збойкотував 18-членну міжнародну конференцію роззброєння, яка через те нараджується в Женеві у складі 17-х учасників, без Франції. Далі, ЗДА й Франція різняться в поглядах на майбутній політичний вигляд Европи. ЗДА хотіли б бачити якнайбільше об'єднану Західню Европу, що становила б разом з ЗДА й Канадою „Атлянтійську Спільноту". Тому ЗДА хотіли б бачити Британію у складі Спільного Господарського Ринку, який має за політичну ціль тісну злуку своїх членів. Де Голь противиться федерації членів Спільного Господарського Ринку і створенню над-державного тіла, в користь якого всі члени того бльоку зреклись би деяких своїх суверенних прав. Де Голь є теж проти участи Британії в Спільному Господарському Ринку, ставлючи за передумову прийняття Британії вимогу, щоб вона зірвала господарські зв'язки з членами Брітійського Коммонвелту, що рівнялось би взагалі розв'язанню Коммонвелту і є річчю, на яку Британії дуже трудно рішитись. Далі, ЗДА не погоджуються на поширення атомової зброї на Францію, схиляючись щонайбільше до створення „третьої атомової великодержави" з цілого бльоку НАТО. Зате Франція має амбіцію саме бути третьою атомовою великодержавою, без уваги на будькотру іншу західньо - европейську країну. Де Голь поставився теж найбільш недовірливо до нової американської стратеґічної концепції, яка допускає ведення нової великої війни лише конвенціональною зброєю, без вигажування атомової зброї. Де Голь вбачає в цьому деґрадування Франції до ролі постачальника піхотного війська та тенденцію Америки вести війну тільки на терені Західньої Европи з заощадженням теренів ЗДА й СССР. З свого боку ЗДА вказують, що вони вислали від часу конфлікту за Берлін 160.000 війська більше до Европи та збільшили військовий бюджет на дальших 6 більйонів дол., ото й дали достатні докази своєї доброї волі і рішення боронити Европу. Про ці всі справи державний секретар Дін Раск і французький міністер Моріс Кув де Мурвіль розмовляли під час недавнього з'їзду міністрів НАТО в Атенах і рішили, щоб всі ці спірні точки методично проаналізувати й шукати в них компромісу. Ото ж теперішні розмови Діна Раска з французьким амбасадором у Вашингтоні саме й мають цю ціль — пояснюють перші американські коментатори.

Нассер не хоче бути досмертним президентом Єгипту

Каїро. — На т. зв. Крайовому конґресі народних сил, що відбувається в Каїро у приявності 1.750 делеґатів, частинно обраних та частинно призначених урядом, президент Об'єднаної Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер двічі відмовився від суґестії, щоб призначити його на досмертного президента. „Мусимо вибрати такого президента — заявив він — щоб можна було в кожному часі відсунути його, коли виявиться, що він ставить власні користі вище інтересів народу". Названий конґрес має обрати тіло, яке виготовить нову конституцію. Нассер заявив, що за тією новою конституцією Об'єднана Арабська Республіка повинна мати президента, президентську раду та прем'єра і що тому повинен правити колектив, а не одна особа. Ця заява мало поважна тому, що насправді Нассер править в Єгипті по - диктаторськи від 23 квітня 1954 року, як тільки прийшов до влади й скинув попереднього прем'єра та президента генерала Наґіба. Тепер Нассер заявив, що він пред'явить плян „Арабської соціялістичної унії", як нової політичної організації. Який буде її характер і які вона матиме цілі — цього він ще не виявив.

Ген. Салян керує Тайною Військовою Організацією з в'язниці

Париж. — Французький уряд потвердив, що отримано докази на те, що ув'язнений 20 квітня ц. р. і засуджений на досмертну в'язницю в минулому тижні вождь терористичної Тайної Військової Організації, генерал Рауль Салян, насправді далі керував тією організацією, пересилаючи свої накази й доручення з в'язниці. Коли 6 травня ц. р. арештовано Андре Канала, колишнього цивільного шефа тієї організації на континентальну Францію, то знайдено при ньому й листа від ген. Саляна, написаного у в'язниці Санте, з різними дорученнями у зв'язку з діяльністю терористів. Речник французького уряду заявив, що таких листів Салян вислав більше до різних видатних членів французького крайньо правого табору.

У СВІТІ

● **В Ірані,** який є багатий на нафту та ще й дістає від Америки постійно допомогу, продовжується господарська криза. Внаслідку дефіциту державного бюджету зростає задовження держави, паде валюта, зростає дорожня. Прем'єр Алі Аміні, який сам є економістом, призначив нового міністра фінансів, колишнього міністра торгівлі Жеганґіра Амузеґара, який студіював в Америці.

● **У столиці Португалії** Лісбоні арештовано шість осіб, в тому числі одну жінку, що їх португальські власті вважають верхівкою тамошньої нелеґальної комуністичної партії. В минулий вівторок була 36-та річниця революції в Португалії, внаслідку якої до влади прийшов там Антоніо де Олівейра Салязар, що править по - диктаторськи по нинішній день.

● **У Лондоні** вкрадено в Лефевр галереї кілька образів, між ними Ренуара, Матісса і Деґаса. Кожний образ був вирізаний з рам. Вибір образів вказує на мистецького знавця. Шкоду заподіяно на 84.000 дол. Гадають, що ту крадіж перевели „фахівці" - вломники на доручення якогось колекціонера.

● **Італійський прем'єр Амінторе Фанфані,** який переводить поважні соціяльні реформи, попав в конфлікт з фінансістами, які переводять на біржі пляновую знижку акцій. Фанфані закинув фінансістам „змову" проти його уряду та заапелював до робітничих спілок, щоб вони підтримали його, не вимагали тепер підвишки заробітків та не робили страйків.

● **Совєтський астронавт** Юрій Ґаґарін заявив під час своєї пропаґандивної візити в Токіо, що большевики будують велетенський „міжплянетний корабель", який зможе забрати в сферичну подорож відразу кількох астронавтів. Ґаґарін заявив, що він не може сказати, коли це станеться.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $5.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

По Конвенції УНСоюзу

Конвенція Українського Народного Союзу, 25-та з черги, що відбулася минулого тижня, — вже за нами. За нами повний тиждень великого напруження, наполегливої праці, палких дебат, здійснених і нездійснених надій. За нами повний тиждень справжньої демократії в дії, коли нарід через своїх репрезентантів перевіряє, оцінює, рішає і вибирає.

Очевидно, що минула, 25-та Конвенція УНСоюзу, як і кожна попередня, мала свої світла і не була вільна від деяких тіней. На світі бо немає нічого досконалого, нічого завершеного, а змагання становить сенс життя і прогресу. Важливе, щоб світла переважали, щоб вони брали верх над недомаганнями і це з вдоволенням та переконанням треба сказати про 25-ду Конвенцію УНСоюзу, одну з найбільших і найуспішніших в 68-літній історії цієї організації.

Великим світлом була вона вже сама по собі. Це ж бо зібралось на наради майже півтисячі обраних народом репрезентантів з усіх обширів З'єдинених Держав і Канади, у великій більшості активних представників не тільки місцевих клітин УНСоюзу, але й українських громад, як цілости. Вони прибули на Конвенцію із своїми проблемами, з проблемами своїх громад і зі своїми поглядами, як ці проблеми розв'язувати під кутом добра своєї організації і свого народу. Протокол з конвенційних нарад буде вірним дзеркалом життя, потреб, думок і прямувань українців у ЗДА і Канаді.

Великим світлом також і почалася Конвенція. Делегати не тільки самі приїхали на Конвенцію, але й привезли з собою понад 600 аплікацій - подань від нових членів, свій труд останнього передконвенційного місяця. Зорганізувати впродовж одного місяця з думкою про Конвенцію і для Конвенції 600 нових членів, включити 600 осіб в зорганізовану українську громаду, — це, без сумніву, світло великого майбутнього.

Не меншим світлом Конвенції була спільна мова людей найрізноманітнішого походження, різних політичних переконань, віровизнань та соціяльного стану. Не їхнє персональне минуле чи сучасне, але майбутнє їхньої організації та їхнього народу підказувало їм їхні рішення. В цьому відношенні 25-та Конвенція УНСоюзу була живим образом і свідоцтвом української соборности під єдиним знаком української крови та українських інтересів.

Поважним світлом був виразно піднесений рівень дебат, щонайменше в більшості випадків. Зібрати раз на чотири роки півтисячі осіб з величезних обширів і з тільки їими, самими встановленими обмеженнями в дебатах, керувати цими дебатами та зводити їх до відповідних рішень — це справа надзвичайно трудна навіть у державних парляментах. Світла у цьому відношенні на останній Конвенції УНСоюзу, без сумніву, перевищували цілком природні й зрозумілі тіні, що тут і там могли трапитися.

Світлом був і вибір нового проводу УНСоюзу. При всіх суперечностях у таких випадках, притаманних демократії та її системі, при всіх гіперболях - перебільшеннях в агітації, вислід виборів перерішили не персональні чи групові міркування, але праця, заслуги, здібності і спроможності кандидатів.

Реєстр цих світел можна продовжувати, але не обійшлося, цілком природно, і без деяких недомагань. До цих недомагань треба зарахувати не цілком збалансований порядок нарад та дещо перестарілу їх систему, хоч і в цьому відношенні на 25-ій Конвенції введено багато поліпшень у порівнянні з попередніми. Не зважаючи на те, що перший день нарад пройшов виключно над формальностями вибору президії Конвенції та конвенційних комісій, — на цій Конвенції вже не треба було навіть обмежувати часу для поодиноких промовців, як це практикувалося на попередніх конвенціях. Не було ані одного випадку, щоб хтонебудь не мав нагоди чи не міг висловити своєї думки.

Деякі організаційні і програмові недомагання мав конвенційний бенкет, але їх годі було в тих обставинах оминути, бож годі було передбачити деякі труднощі — спізненого зголошення промовця чи ін. Проте, ці недомагання бенкету були малі у порівнянні з такими світлими його моментами, як зустріч і сердечне привітання на ньому Владик обидвох Українських Церков чи виступи видатних американських представників.

Дехто вважає радше за недомагання те, що она Конвенції, мовляв, не було проблем. Це не відповідає дійсності, бо вони були, але були з'ясовані і частинно розв'язані, а частинно запропоновані до розв'язки проводом організації. Кількість членства подивугідно зростає і проблема, як її збільшити до 100 тисяч, була запропонована. Збільшуються відсотки від інвестицій, і провід організації вказав на тенденцію та можливості їх дальшого збільшення. Могутньо розвивається видавнича, культурна та громадська активність УНСоюзу. Це є розв'язані головні проблеми, і Конвенція їх схвалила та доповнила своїми пропозиціями. Тим то проблеми були, але в позитивному ставленні і практичній розв'язці, і це треба вважати чи не найбільшим світлом і Конвенції і Українського Народного Союзу.

Загально вважається, що 25-та Конвенція УНСоюзу відбулася і закінчилася згідно з передбаченнями. Інакше й не може бути в стабільній організації та ще й після періоду, що виказує майже безприкладний ріст і розвиток. Передбачуваний вислід Конвенції може бути тільки заохотою до дальшої праці. Це й є найголовніший результат конвенції, це її найбільше світло. Конвенція його засвітила, а нам усім, як учасникам Конвенції, так і найширшому загалові членства УНСоюзу, треба його розпалювати все ясніше й щерше. Ще ніколи жадна Конвенція УНСоюзу не принесла так багато лаврів: десятки осіб одержали почесні відзначення за свою важку й наполегливу працю, найбільші признання висловлено на адресу соток працівників УНСоюзу. Тепер головне, — не спочивати на лаврах, не задовольнятися досягненим, але з ще більшим завзяттям, з ще більшою відданістю та самопосвятою продовжувати працю, добиватися нових успіхів, змагати до нових, ще більших вершин. Остання Конвенція дає на це багато заохоти і відкриває багато нових можливостей. І це її велике світло!

Уряд, бизнес і робітники

Великий бизнес в Америці — фінанси, промисл і торгівля — ставився завжди з недовір'ям до демократичних урядів, особливо від часу реформ т. з. Нового Поділу і Справедливого Поділу, що їх Ф. Д. Рузвелт проводив з одвертими атаками проти промисловців і з очевидним підтримуванням вимог робітників. Соціяльно - економічні реформи з того часу збереглись і навіть поширились за республіканської адміністрації Д. Д. Айзенгавера, який, одначе, проводив послідовно політику невтручання уряду у вільну торгівлю та вільне суперництво і не переступав межі закликів до втримування балянсу між цінами і платнями. Гострий виступ президента Дж. Ф. Кеннеді проти керівників сталеварень з приводу підвищення ними ціни на сталь спричинив конфлікт, який не припинився з моментом, коли сталеварні піддалися натискові урядових чинників і відкликали свою первісну постанову. Залишилось недовір'я збоку бизнесових кол, яке відбилося на біржі — обниженням цін на акції та сповільненням трансакцій.

Уряд здав собі відразу справу з тих настроїв, і президент Кеннеді кількакратно пробував розвіяти підозру, начебто уряд має амбіції контролювати й регулювати ціни, начебто соціяльна, митна й податкова політика уряду звернена проти бизнесу. В цих справах представники уряду виступали на конференції бизнесменів у Гат Спрінгс, Ва., 11 і 12 травня та на спільній конференції бизнесменів, уряду і робітників у Вашингтоні 21 і 22 травня. Але — як твердить „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з дати 4 червня ц. р. — „остаточно виявилося, що бизнес настроєний так само скептично, як і раніше". Конкретно, представники бизнесу закидають урядові, що Президент ніколи не вживав на адресу робітничих спілок, які вимагають підвищення платень, такої різкої мови, як то зробив на адресу сталеварень, коли йшло про підвищення цін, — у цьому бизнес бачить неоднакове ставлення до двох головних частин економіки країни. Далі, державні агенції, що мають діло з фінансами, промислом і торгівлею, буцімто обсаджені людьми із світоглядом, неприхильним до вільної торгівлі і вільної конкуренції. Бизнесові кола побоюються, що уряд накладе податкові тягарі на американські підприємства за кордоном, щоб стримати відплив капіталів за кордон, і що після обниження імпортових мит товари крайового промислу не зможуть конкурувати з імпортованим товаром просто тому, що платні робітників за кордоном становлять лише одну третину платень робітників у ЗДА. Бизнес твердить про зловживання протитрестовим законом і про те, що адміністрація Дж. Ф. Кеннеді фаворизує робітничі спілки з партійно-політичних і виборчих розрахунків.

Президент заперечує ці закиди і старається направити відносини з керівними бизнесовими колами. На пресовій конференції 23 травня ц. р., він закликав облишити минулі справи, а розглядати нові конкретні проблеми — небезпечний відплив золота за кордон, протидіяння можливостям нової рецесії, ліквідація безробіття, зріст економіки. Президент признав, що збільшення зисків промисловців і торгівців лежить в інтересі держави, бо зиски збільшують податкові вплив. Але стара правда, що психологічний чинник грає першу ролю в економічному житті, має й тут своє застосування: брак повного довір'я бизнесових кол до уряду сповільнює інвестування приватних капіталів у поширювання і модернізацію давніх та заснування нових підприємств, в плянуванні на дальшу мету, а це відбивається некорисно на стані продукції, на стані затруднення і на всій атмосфері. Американська преса передбачає, що у недалеких переговорах про новий договір праці для залізничих робітників усі ці проблеми вирнуть з цілою гостротою, і уряд опиниться тоді в скрутній ситуації.

ТРАГЕДІЯ ПРОЦЕСУ САЛЯНА

Париж. — Рідко яка подія у Франції викликала стільки зацікавлення і пристрасних дебат, як процес Саляна, що несподівано закінчився засудом його на досмертну в'язницю. Кажемо — несподівано, бо ж коли меншого калібру генерала засуджено на кару смерти, то чому знайдено зм'якшуючі обставини для головної особи бунту проти уряду, для персонажу, що фірмував і в якійсь мірі символізує боротьбу за „французький Альжир"?

Мабуть, просто тому, що годі було грати без кінця комедію. Адже й так не розстріляють ні Саляна, ні Жуго, то нощо було засуджувати його на смерть? Крім того, Салян таки один з найвизначніших генералів, людина, що великою мірою причинилася до приходу де Голя до влади.

Процес цей дуже цікавий. У ньому, немов у дзеркалі, відбився ряд трагедій Франції протягом двадцяти останніх років і ряд парадоксів, почавши від того, що де Голь був перший, який пішов свого часу проти леґального уряду, вибираючи правильну лінію французької політики, без огляду на те, що Петен був інвестований леґально й вільно вибраним парляментом.

В першу чергу відбилася трагедія французької армії. Армії, яка від 1940-го року відступає, коли не рахувати наступу проти вже майже переможеної Німеччини у широкому союзному фронті. Армія відступала з Марокко, з Тунісії, з Індо - Китаю. На процесі широко згадувалося про Індо - Китай. Згадувалося його населення, яке було пов'язане з Францією і яке залишено на поталу комуністів. Наводилось аналогію: тепер армія залишає тих альжирців, що служили Франції, на розправу революційного підпілля. А їм же Салян давав слово, що вони не будуть віддані в руки підпілля.

Правда, аналогія між Індо-Китаєм і Альжиром не повна, але все ж таки військовики гостро відчувають постійне ламання свого слова у відношенні до тих, що з Францією співпрацювали. А слово те старшини давали на доручення де Голя, який в 1958-му році приїхав до Альжиру з гаслом: „Нехай живе французький Альжир!"

Була на суді мова про рацію де Голя. Ставлено питання: чи правильно де Голь розв'язав альжирське питання? І здвокати заявляли, що покищо важко сказати, чи де Голь поступив правильно. Це вирішить історія, і нехай тоді історія судить Саляна. Оборона не заперечувала, що Салян винен у бунті, але оборона домагалась, щоб йому залишено життя і змогу переконатися, хто остаточно мав рацію.

Судова розправа над Саляном була також трагедією де Голя. Він, що метою свого життя поставив осягнення єдности французької нації, саме цього не осягнув. Бож саме йому судилося бути головою держави тоді, коли французи вбивають французів, і нема змоги скинути цього на якусь ворожу інтригу.

Але процес Саляна показав також, що це є неправдою, що де Голь завів диктатуру. Певно, під час розправи виявилося, що ті й інші чинники перешкоджали поодиноким особам виступити в суді, щоб свідчити в користь Саляна. Але суд лишився таки незалежним, і кожен із свідків міг говорити, що хотів, преса давала повний образ судових дебат, кожному вільно було висловити свою думку. Суд несподівано признав Салянові зм'якшуючі обставини, хоч властиво мав рацію колишній прем'єр Дебре, заявивши, що коли звичайний вояк не може здати собі справи з того, що згода на самостійність Альжиру була єдиним виходом з положення, то Салян для цього мав усі дані, бож він був кілька років проконсулом в Альжирі.

Процес показав також, як глибоко закоренилися старі погляди і як важко загалові встигати за історичним процесом. Виявилося, що не тільки праві, але й ліві кола не розуміють конечности деколонізації. Адже маса членства соціялістичної партії, засуджуючи Саляна й акцію ОАС, таки висловлювалася під час процесу проти самостійности Альжиру. А який хаос у правих колах! Вони в самостійності Альжиру бачать перемогу — комунізму. Хіба ж можливо уявити собі більше перемішання понять, коли праві самі дають вітер у московські вітрила, заявляючи, що тільки Москва „вписує на прапорах ідею визволення поневолених народів" . . .

Процес показав також, який з де Голя тонкий політичний грач. Як він розіграв армію в 1958-му році і як крок за кроком ішов до самостійности, поборюючи спротив генералітету. Пригадалося під час процесу, наскільки змінився командний склад французької армії внаслідок масового відходу вищих старшин, які не погоджуються з політикою де Голя. Це останнє бринить доволі загрозливо, коли взяти до уваги також відхід міністрів, які не погоджуються з європейською політикою голови держави.

Словом, процес показав, який де Голь самотній. Але при цьому логічно показано, що він тим більший, коли витримує в такій самоті, коли майже в повній ізоляції від політичних кол зберігає довір'я народних мас.

Права опозиція трактує лагідний присуд проти Саляна як свою перемогу. Це неправильно. Цей присуд слід вважати спробою де Голя йти до замирення. Він бо не перестає думати про єдність нації, яка не повинна розбитися на великому ділі деколонізації, що відкриває гідні її найкращих традицій перспективи в світовій політиці.

Тільки малі духом можуть сказати, що присуд винесено під тиском обставин, бо — мовляв — як судити Саляна й ОАС, коли злочини альжирського підпілля минають безкарно. Ні, де Голь простягає руку для замирення. Напевно буде амнестія і для тих французів, що вчинили злочини проти держави на тлі альжирської проблеми й після підписання договору в Евіяні. В рамах цієї амнестії буде зменшена кара для Саляна, буде помилуваний Жуго.

Чи все це поможе ситуації в Альжирі — важко сказати. Чи все це зменшить виступи проти де Голя — також важко сказати. Він не має щастя під цим оглядом. У 1947-му році він мусів відійти, хоч тоді був покликаний до кермування долею нації не менше, як тепер, хоч тоді був не менше потрібний. Йому суджено бути Суллею, що добровільно відійшов від керми імперії, плямований як тиран, якого ніхто не мав відваги зачепити.

Великих людей не люблять сучасники, але їх достойно оцінює історія. Де Голь, безперечно, до них належить. Але Салян — ні. Хоч і кажуть, що без Саляна де Голь не прийшов би до влади в 1958-му році. І це мабуть правда, але багато людей допомагають великій людині, не наближаючись до історичної величі.

Дивна бо справа те, що називають історією.

О. Д-вич

Богдан Галайчук

СВІТЛА Й ТІНІ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Каракас. — Вертаючись до Арґентини після 4-місячного побуту в ЗДА, мав я нагоду — завдяки нюйоркському „Прологові" — взяти участь в першому світовому конґресі християнсько - демократичної молоді, що відбувся у днях 9-15-го травня ц. р. Як єдиний українець, приявний там, вважаю за свій обов'язок поділитися враженнями з українськими читачами.

Конґрес відбувся в Каракасі, в готелі „Гумбольдт". Венесуельська столиця відділена від берега Карібського моря на 15 кілометрів, від морського плеса — майже на 1.000 метрів. Від моря місто відділяє гірський хребет, що тягнеться вздовж морського берега, залишаючи де-не-де невеликі пляжі, на яких розмістилися місцевини Майкетія — міжнародне летовище, Ля Ґвайра — пристань, Макатуто — мешкальна дільниця з надморськими готелями тощо.

На одному з найвищих верхів надморського хребта, Авіля, збудував венесуельський диктатор Парес Хіменес готель „Гумбольдт" у формі стрункої 15-поверхової вежі. Авіль має 2.160 метрів, готель щонайменше 40, тобто 15-ий поверх на яких 150 метрів вищий від нашої Говерлі. Дістатися туди можна лише линвовими залізничками, з яких одна веде до столиці, друга до морського берега; їхня кінцева стація сполучена з готелем третьою, короткою линвовою лінією.

Види з готелю незвичайні. З одного боку Каракас, наїжений хмародерами, потятий „трувеями", оточений та поділений горами. З другого боку гора круто спадає до моря, звичайно вкритого туманом. Деколи готель окутає хмара, так, що не бачите людини на другому кінці балькону. Нормальний вид: над вами небо, під вами хмари. Деколи це лагідні „баранчики", деколи чорні хмари, які з тої перспективи нагадують „Апокаліпсу" дель Грека. Насувається чудернацька рефлексія, що та фантастична вежа не повинна бути профанована банальними туристами, а призначена для інших цілей; що на ній повинні зроджуватися якісь сміливі задуми, зударятися гострі концепції. Треба було признати, що організатори не могли підібрати величнішого сценару на конґрес. Ізоляція від зовнішнього світу сприяла дисципліні та діловості нарад. Була добра нагода, щоб оцінити світовий християнсько - демократичний рух з усіми його світлами й тінями.

З перспективи Каракасу можна було переконатися, що християнська демократія — поважна сила, яка охоплює два християнські континенти і третій частинно схристиянізований. Християнсько - демократичні партії Европи й Латинської Америки вже здавна згуртувалися у дві реґіональні організації, третя — африканська — кристалізується; вони створили на каракаському конґресі спільну всесвітню надбудову. Статут тої останньої був предметом затяжних дебат: европейці боялися, що можуть бути змайоризовані латиноамериканцями й африканцями.

На конґресі були представлені 37 країн, з того із вільної Европи: Німеччина, Австрія, Бельгія, Еспанія, Франція, Італія, Голляндія, Люксембурґ, Швайцарія, Англія, два поневолені західньоевропейські народи: катальонці й баски; з комуністичних країн Чехо-Словаччина, Угорщина, Литва, Польща, Югославія; з Латинської Америки: Арґентина, Болівія, Бразилія, Чіле, Колюмбія, Мехіко, Панама, Перу, Порторіко, Домініканська республіка, Тринідат, Уруґвай, Курасао, Куба; з Африки: Горішня Вольта, Абесінія, Мадаґаскар, Танґаніка, Того, Уґанда. 15 країн, де ще немає зорганізованих християнсько - демократичних партій, були репрезентовані обсерваторами, інші делеґаціями, що складалися з делеґатів та обсерваторів.

Сила поодиноких партій дуже різноманітна. З одного боку німецька чи італійська християнська демократія, яка довгими роками тримає в руках державну владу і має всі вигляди втримати її на майбутнє, а з другого — традиційно двопартійні країни як Англія та ЗДА, де практично немає місця на нові партії. Слід згадати, що на конґресі був представник молоді Демократичної партії ЗДА, крім того зустріли ми знайомого американського єзуїта, головного редактора нюйоркського тижневика „Америка".

Не меншу силову скалю можна стрінути і в Латинській Америці. Кубинська християнська демократія діє лише в екзилі, можливості діяльности параґвайської зведені до мінімуму умовинами диктатури, домініканська щойно розгортає крила після повалення диктатури, болівійська й колюмбійська стають уперше до виборів, арґентинська чи еквадоріянська мають досить обмежені перспективи. У бразилійському уряді християнські демократи беруть скромну участь, у венесуельському — дуже поважну. У Чіле програли вони останні вибори в користь консерватистів мінімальною різницею голосів.

Могло виглядати дивним, що на місце конґресу вибрано саме Каракас — місто, де кошти прожитку вищі, ніж у Ню Йорку. І місто, де конґрес міг бути кожночасно перерваний спробами перевороту, які у Венесуелі дуже часті, бо пробують там щастя і комуністи, і олігархи. Саме напередодні конґресу вибух був у місті Карупано комуністчний путч морської піхоти. Я вже сумнівався, чи дістануся до Каракасу — та в мехіканському бюрі „Панамерікен" мене заспокоїли, що летунська компанія не припиняє летів з такої марної причини, як путч у Венесуелі . . .

Але тепер признаю, що вибір місця конґресу був щасливий.

З одного боку Венесуеля — це єдина латиноамериканська країна, де християнські демократи при владі, точніше: ділять вони владу з Демократичною Унією президента Бетанкура, маючи в своїх руках низку важливих ресортів. Єдина країна, де на конґресі могли виступити християнсько-демократичні міністри та поінформувати, в якій мірі зуміли вони здійснити у Венесуелі засаду соціяльної справедливости, з'ясовану у соціяльній доктрині Католицької Церкви.

З другого боку ця країна лежить над Карібським морем, у „карібському казані" і її раз-у-раз відвідують землетруси з епіцентром у Гавані. Християнська демократія там при владі і кожночасно готова боронити її проти замахів правої та лівої реакції. З одного боку проти олігархії, яка мріє про поворот до „давніх добрих часів" диктатури і бачить у християнській демократії ворога, що порушує її традиційні привілеї, що розділює між безземельних селян лятифундії в рамах сміливо закроєної земельної реформи і що розбудовує промисл — підриваючи існування імпортових підприємців — занадто ледачих, щоб перекинути капітал з торгівлі у промисл. З другого боку проти комуністів, які постійними вуличними заворушеннями стараються відстрашити капітали від Венесуелі, щоб викликати безнадійну кризу і таким чином повалити небезпечний для них уряд.

Саме недавня комуністична революта творила прегарну увертюру для конґресу, бо поставила його учасників віч-на-віч з дійсністю — венесуельською, карібською та взагалі латиноамериканською. У Сантіяго де Чіле легко перелицьовуватися у демагогічному прогресизмі, домагаючися „права самовизначення" для Фіделя Кастра та протестуючи проти — дуже широко інтерпретованого — „меккартизму". У Каракасі, безпосередньо після комуністичного бунту, ніхто не міг заперечувати кастрівської загрози, ніхто не міг протестувати проти такого „меккартівського" кроку, як припинення діяльности комуністичної партії. Щоб прозондувати реакцію різних лати-

(Закінчення на стор. 4-ій)

НАПИС НА СТРІЛЕЦЬКИХ ГРОБАХ

Лежимо у гробах при дорозі
Де за волю боролись і впали.
Браття! Знайте,
що ми не в тривозі,
Лиш спокійно і гордо конали.

Браття, знайте,
що ми не просили
Ані ласки в кого, ні пощади,
Лиш боролись,
поки було сили,
Це говоримо нам для розради.

Нам не жаль ні життя
молодого,
Що лягло мов той квіт
під косою,
Ані мрій, ні кохання
палкого,
Що взяли ми в могилу
з собою.

Нам не жаль,
бо лягли ми за діло,
Гідне жертви життя і кохання.
„За Україну душу і тіло"
Ми не даром співали
з-зарання.

Тож не жалуйте нас,
не ридайте
(По нас тужить калина у лузі)
Ви чим скорше
до праці ставайте,
Щоб леміш не заржавів
на плузі.

Щоб шляхи
не покрились тернами,
Щоб пощерблені мури
не впали,
Щоб наш кат
не сміявся над нами,
Що ми дармо
так славно вмирали!

БОГДАН ЛЕПКИЙ

Марія Лівицька

ТАРНІВСЬКИЙ ПОЛОН

(Уривок із споминів)

(3)

Ці дві історичні постаті міцно трималися незалежницьких позицій і в найбільш трагічних обставинах не хиталися в своїх переконаннях. Коли на початку 1919-го року в момент найбільшої небезпеки українські соціял - демократи зажадали виходу з уряду своїх членів, то не тільки Симон Петлюра, але й Андрій Лівицький вийшов з партії і залишився в уряді, поставивши інтереси національні понад інтереси партії.

Велике листування Симона Васильовича з Андрієм Лівицьким, на превеликий жаль, було розгублене так, як і всі майже наші речі, під час втечі від большевиків в кінці 1944 і на початку 1945 років.

Після повернення мого чоловіка на становище прем'єра в нашому житті зайшла маленька зміна на краще. Перенесли нас з дірявої хатки на приватне помешкання з двох кімнат. Щодо харчування, то зміни не передбачалося. Прем'єр одержував часом трохи грошей з державної скарбниці, але цього не вистачало й на півмісяця. Отже, вся родина жила далі майже виключно на гроші, зароблені вишивками для ІМКИ.

Мій чоловік кілька разів їздив до Варшави на переговори з польським урядом в справі майна, що його поляки забрали від уряду УНР як воєнну здобич. Але кожного разу повертався без успіху.

Деякі родини почали виїздити з Тарнова і влаштовуватись на Волині та в Галичині. Але багато все ж залишилось. Це були ті, що боялись пускатися на хвилі житейського моря, не бачачи жадних можливостей улаштуватись. Жінки легкодухих чоловіків уміли добре й швидко вишивати і заробляли до 20 долярів на місяць. Трималися Тарнова аж поки можна було працювати для ІМКИ.

Для нас особисто залишалась нерозв'язаною справа виховання дітей. Старша молодь ще з літа 1921-го року почала виїздити за кордон на студії. Це були ті, що мали найбільше ініціятиви й енергії. Знаю, що дехто з приятелів дочки виїхав до Німеччини. Але ні моя дочка, ані тим більше син не мали ще матури і тому справа їхньої освіти ускладнювалась. Дочка спробувала була вступити вільною слухачкою в університет до Кракова, але на науку була замало часу, бо мусіла вишивати для ІМКИ, щоб якось прожити. Довишивалась до того, що, приїхавши раз додому, цілий день пролежала в кімнаті з заслоненими вікнами, бо з очей у неї безперервно текли сльози. Так той рік для неї і пропав. Ще гірше було з сином, якого зовсім не знали, куди влаштувати.

А ось навесні 1922-го року для молоді відкрилися нові перспективи. Чеський уряд почав допомагати студентам з території колишньої Російської імперії. Це спонукало українців шукати можливостей і для нас. В Чехії вже було багато українських студентів. Ще дипломатична місія УНР започаткувала стипендійну акцію, видаючи допомогу потребуючим. Цю акцію поширив Український Громадський Комітет на чолі з Микитою Шаповалом. В цій історичній, подивугідній акції Шаповалові належиться велике признання. Своєю енергією він добився того, що чеський уряд дав дозвіл на створення Української Господарської Академії в Подєбрадах, асиґнував відповідні для цього кошти, а крім того впродовж багатьох років давав стипендії українським студентам.

Молодь з Тарнова і з таборів для інтернованих, не чекаючи на візи, повалила через „зелений" кордон до Чехії.

При Подєбрадській Академії створено також матуральні курси. Порадившись з деким, мій чоловік вислав прохання до Комітету в Празі, просячи стипендій для обох наших дітей. Відповідь прийшла дуже скоро, але відмовна: дітей міністрів комітет на стипендії не приймає.

Така несподівана відповідь у такий тяжкий час нас дуже пригнітила. І не тільки тому, що наш тяжкий матеріяльний стан не давав нам можливости примістити дітей десь у школі, але й тому, що це був тяжкий моральний удар. Ми відчули в цій відмовній відповіді помсту політичних ворогів Андрія Лівицького,

Кость Паньківський

ІЛЯРІЄВІ ХАРИКОВІ 65 РОКІВ

Згадка про колегу з дитячих і студентських днів, віділеного простором років і океану, тягне за собою ностальгічні спогади про давні часи та спільно пережиті хвилі. Ці спогади стають ще сильніші, коли така згадка це об'ємиста стаття у віденському німецькомовному місячнику „Цивільний Поворотець", орган „Союзу колишніх австрійців" за березень 1962 року, який якраз отримав. Хоч стаття нагадує немилу справу віку й переходу на пенсію, милі спогади лучаться з почуттям свого роду гордости задля способу оцінки особи товариша, його характеру і праці, чужими людьми, серед яких йому судилося останніми роками працювати і, з другого боку, почуття свого роду жалю на думку, що незавжди наша доля не дозволяє нашим людям працювати вповні для свого народу, а каже тинятися „в наймах у чужих".

Під назвою „Наш Президент" читаємо в „Поворотці" між іншим: „Наш президент д-р Ілярій Лев Харак кінчає на днях 65 років життя. Народився 9 квітня 1897 року у Львові, столиці Галичини, що була тоді австрійським краєм, в старій австрійській урядничій родині. Батько був суддею і помер у Відні як радник двору Найвищого Суду, сестра замужем за суддею, брат адвокатом. Молодий Ілярій почав свої студії у Львові, продовжував їх у Відні, а університет закінчив після першої світової війни в Празі. Цьому неподенному шляхові студій завдячує він свої знання мов, які згодом поширив і на світові мови.

Життя поклало на д-рові Харакові печать, можна сказати, „досконалого австрійця", народженого в східній, а вихованого в західній частині колишньої монархії, долю якої відчував він на своїй власній шкурі. Шість разів мусів він покидати край, в якому якраз жив і працював: Австрія, Україна, Польща, Чехо-Словаччина, Карпатська Україна та Словаччина. Вкінці знайшов у Відні, де колись молодим хлопцем вчився, свій постійний осідок, свою „батьківщину". В кожній із країн, в яких жив, лишив він за собою частину свого життя, своєї праці, але також і майна, яке придбав, і, чого йому найбільше жаль, свої улюблені книжки. Завжди починав наново, розбудовував, боровся, в нових умовинах, що були іншими від попередніх.

І від політичного переслідування не був вільний. І він і його родина в усіх змінних обставинах допомагали слабшим проти поневолювачів. В 1934 році, як чехословацький адвокат, допомагав австрійським соціалістам, що шукали захисту в ЧСР, за гітлерівських часів допомагав у Словаччині жидам у придбанні арійських документів, а втікачам із Сходу у влаштуванні. Внаслідок цієї діяльности в 1945 році і прийшлося йому познайомитись з чеською тюрмою під замітом „фашизму".

Перебравшись до Відня, перейняв він соціально - політичний відділ Робітничої Палати, працю, яка відповідала його бажанням. Його завжди притягала праця над людиною, над її суспільним оточенням і її суспільними функціями. Життя „між народами" навчило його дійсно демократичного способу думання, толеранції і пошани для кожного народу і переконань кожної людини. В тому змислі він виконував австрійське завдання родини народів в дунайському просторі. Висліддом цього є також відношення до життьових проблем усіх вигнаних долею із своєї батьківщини сьогоднішніх часів.

Так, отже, тут у Відні 1945 року знайшов д-р Харак дальше завершення свого життя. Як керівникові соціально-політичного відділу Робітничої Палати припало йому завдання перевіряти з юридичного і соціального становища та схвалювати проєкти законів, заступаючи інтереси людей праці і консументів. До обсягу його обов'язків і діяльности належали всі проблеми, зв'язані з рухом робочої сили, еміграції і суспільного піклування над тими, що втратили батьківщину, також плекання міжнародних зв'язків Палати. Так заступав він Палату на щорічних конґресах Міжнародного Уряду Праці в Женеві, Союзі Вільних Спілок в Брюсселі і в центрах професійного руху в Австрії і різних краях Европи.

Ці завдання привели його ресорт у вузький контакт з урядом Високого Комісара для справ утікачів при Об'єднаних Націях, ділянкою якого є господарська інтеграція втікачів, політично і расово переслідуваних і прогнаних з батьківщини. Справа господарського включення тих груп в продукційний процес нової „вибраної" батьківщини ще далеко - далеко не розв'язана. Та це буде вже завданням наступників в уряді д-ра Харака, який, згідно з постановами закону, мусить відійти на добре заслужений відпочинок. Із закінченням праці в Робітничій Палаті і переходом на пенсію привітали д-ра Харака віцеканцлер, президенти судів, адвокатської палати, централь професійних спілок в Австрії і поза нею та преса утікачів всіх народів, з якими він співпрацював".

Ось стільки австрійський місячник! Оцінка праці, 65 років життя, пенсіонування, привітання ... А тут перед очима стоять хвилі, здається недавно, коли ми разом малими хлопцями вчилися у Львові, студентами університету у Празі, і вкінці наша судейська служба в ЧСР. Швидко, як на стрічці фільму, пробігають роки і події.

Рік 1903. Батьки привезли нас до „школи вправ з руською мовою навчання при ц. к. учительській семінарії у Львові" у винаймленому в СС. Василіянок будиночку при вулиці Длугоша. Управитель школи Микола Мороз, катехит о. Євген Гузар, учитель Петро Гриньовський, Степан Скоробогатий і вкінці наш клясовий учитель Йосип Гриневич, чоловік нашої пімсьменниці Катрі, батько моїх колег, покійного вже нині Влодка та активного в нюйорській громаді Славка, та пані Дарії Витанович. Слава відомої громади дружинниці-письменниці залишала в тіні навсього незабутнього вчителя, енергійного і вимогливого, хоч низького ростом і незамітного. Багато завдячували ми в житті цим нашим першим учителям, добрим педагогам і громадянам. Левко, бо так ми його звали, був уже тоді нашим провідником, отаманом дитячих забав та козацьких боїв.

1907 — ми учнями і вихованцями Академічної гімназії у Львові і знаних та поважаних її учителів. Вже вкороті Левко вибивається, він стає одним із засновників та керівників таємних учнівських самоосвітніх гуртків, званих драгоманівками. При цьому завжди активний у легальній праці учнівського життя. Світова війна казала йому виїхати до Відня, і там закінчив він середню школу і прямо з шкільної лавки пішов до австрійського війська.

1918 — великий галицький листопад застає його при обнятті влади українцями в Самборі біля от. Мацієвича, згодом в бригаді ген. Кравса. т. зв. „Козолюпах", при забезпечуванні дозвозу зброї з Чехо - Словаччини. При відвороті Галицької Армії організує партизанку в Скільщині і попадає в польський полон, з якого швидко втікає за свою бригадою до табору в Німецькому Яблонному в ЧСР, де стає ад'ютантом от. Мацієвича. Коли замовкла зброя і прийшов час думати про дальшу науку, він був одним з організаторів переїзду військової молоді до чеських шкіл.

1920 — Українська Академічна Громада зібрала в гостинній Празі понад дві тисячі студентів із усіх закутків українських земель. Кипить бурхливе студентське життя. Головою Левко, неспокійний дух, невтомний, повний ініціятиви. Він один з тих, що піддали думку скликати перший з'їзд українського студентства. Голова перед'їздової конференції представників студентських організацій вільного тоді світу в квітні 1922 року, він же на з'їзді при кінці червня 1922 р., на якому засновано Центральний Союз Українського Студентства. Згодом він секретарем допомогового Чесько - Українського Комітету під головуванням проф. Ол. Колесси, поборюючи, у критичних хвилях після звільнення за надужиття попереднього секретаря, загрозу розв'язання комітету. З його ініціятиви подали студентські організації всіх народів у Празі збірний протест до Ліґи Націй проти польонізації українського шкільництва в Галичині, що викликав демарш польського уряду проти „політичної діяльности студентів" в Празі.

Та ми вже закінчили свої студії, і треба було дивитися за працею. Він подав думку, що наш обов'язок — іти на Підкарпатську Русь, де була велика потреба в правничих силах, передусім в суді. Радимося з нашим опікуном, колпрофесором університету у Львові і послом до австрійського парламенту С. Дністрянським, в тому часі професором Українського Вільного Університету в Празі. Міністер справедливости ЧСР Доляньсин — це ж колега, також колпосол, і добрий знайомий Дністрянського. Без труднощів дістаємо з його авдієнцію, і проф. Дністрянський і ми, як представники юристів, дістаємо запевнення міністра, що приймє українців, які закінчили студії права, на службу в ресорті юстиції. Так і сталося. Кругло 50 абсольвентів права прийшли до праці в чехословацькому суді. Але вплив чеських русофілів — національних демократів, національних соціалістів і аграрників — був засильний, щоб перемогти приязних нам католиків - людовців і соціял-демократів. Нас взяли до праці, але з призначенням на Шлезьк і Словаччину. Я вернувся до Львова, а він не витримав довго в судейській службі на Словаччині. Ніколи не покидаючи думки працювати на Закарпатті, перейшов до адвокатури, і щойно після років добився признання нотарем у Мукачеві, і то ненадовго.

Президент мгр. о. А. Волошин покликав його в 1938 р. до праці в президії правління Карпатської України. Разом з правлінням переходить через Румунію і Югославію до Праги. Умови гітлерівського режиму не давали йому змоги тут залишатися, і він вертається до адвокатури в Нітрі, в самостійній в тому часі Словаччині. Завдяки своїм зв'язкам і приязливості нітрянського католицького єпископа Кметка, допоміг не одному із східних втікачів і робітників, поселюючи їх на церковних мастках, даючи їм словацькі документи, що звільняли від виїзду на працю в Німеччині.

„Нова" Чехо - Словаччина не віщувала нічого доброго. Використовуючи знайомства з тих часів, коли він допомагав людям, поселюється у Відні, дістає австрійське громадянство і право працювати адвокатом. Про його професійну працю в Робітничій Палаті знаємо з німецького журналу. Але він не занедбує праці і для української громади. Обіймає головування. Ради червонохресного товариства Українська Медично-Санітарна Служба в Австрії, яке останніми часами передав в руки проф. д-ра Олександра Тисовського, залишаючись заступником голови. Служить своїм досвідом і зв'язками для допомоги тим, що її потребують, намагаючись об'єднати всі українські допомижні установи для використання загальних організацій допомоги втікачам і прогнаним. З його ініціятиви постав Союз Українців в Австрії, організація, якої завданням репрезентувати загал українців в ділянці культурній і допомоговій.

Пенсіонування і звільнення з обов'язків урядової праці, що забирали йому стільки часу, дасть йому змогу жертвувати себе вповні українським справам.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ коштує так мало! Брак забезпечення коштує так багато! Забезпечіться в Українськім Народнім Союзі!

Вечір пам'яті Старицької-Черняхівської в Сиракюзах, Н. Й.

68-ий Відділ Союзу Українок Америки у м. Сиракюзах 15-го квітня улаштував вечір пам'яті Старицької - Черняхівської. Про життя і творчість нашої визначної письменниці розповіла у вступній промові п. Федорович, де виказала різноманітність її творів, її невтомну працю на українській ниві та підкреслила героїчну поведінку на процесі Союзу Визволення України, де більшість підсудних визнала свою „вину" перед большевицькою владою і лише одна, знесилена ув'язненням поетеса дозволила своє право мати вільною власну творчу думку, а не коритись диктатові партії та уряду. Далі сумівки: Маруся Вовк, Люба Каролишин, Леся Майкович, Віра Маркопольська та Ганя Полівчак прочитали вірш Старицької - Черняхівської „Заклик", де згадано славне минуле нашого народу за часів перших князів. Вступ до драми „Гетьман Дорошенко" прочитала п. Ніна Возняк, де оспівувалось наше славне і сумне історичне минуле і запевнено присутніх, що „нічо на світі не вмира! Минуле оживе!"

Наступною точкою вечора була літературна перлина Старицької - Черняхівської „Останній сніп", що в ньому взяли участь члени ОДУМ-у Ніна і Микола Новохатько, Євген Павелко та Галя і Петро Тимченко, члени СУМА Ірця Будзяк, Орест Грицик та Зенко Карпишин, пластунка Мирося Павлів та інші.

Завдяки праці фахового режисера Миколи Міхновського, декорація, строї, так і гра всіх учасників була гарна і залишила по собі незабутнє враження. Розсунулася завіса і присутні побачили затишну світлицю, гарно прибрану килимами зі зброєю на них та сивого хазяїна — старого січовика Андрія Нещадиму. Входять дві пари кумів разом з сином Андрія Семеном, знатним вельможею за часів Катерини II, ролю якого виконував сам режисер вистави. І зразу ж глядач відчув неминучість конфлікту між січовиком та його сином, за зрадою якого Січ без перешкод зруйновано.

Дія розгортається, конфлікт наростає, а тут виходить на сцену бандурист і співає: „Думу про руйнування Січі". Мертва тиша запанувала в залі, коли Слонський при досконалому супроводі Галини Круль на роялі виконував цю „Думу", імітуючи спів „темного кобзаря з січовиків", і тим злагоджував гостру напругу, що утворилась на сцені. Всі присутні були захоплені прекрасним виконанням цієї „Думи". Між тим старий січовик не мав сили повернути події на свій шлях, і тому „все своє упование" покладав на нащадків нашого народу „селянських дітей", бо лише вони є відпорні на денаціоналізацію, бо лише вони схоронять наші звичаї та життьовий уклад нашого народу.

На наш час вистава глибоко повчальна, бо добробут Америки і могутня сила долара все далі і далі відсуває інтерес нашої еміграції від долі нашої Батьківщини. Тому ми з подякою згадуємо ініціятора й організатора цього вечора — наш 68 Відділ Союзу Українок Америки, що зумів зацікавити і притягнути до співпраці членів різних організацій, а головне втягнув в цю роботу нашу молодь.

М. О.

Ансамбль Акторів Легкого Жанру в Гартфорді

Українська громада Гортфорду 5-го травня ц. р. мала милу нагоду вітати у себе вже відомий Ансамбль Акторів Легкого Жанру з новою, багатою програмою. Виконана на високому мистецькому рівні, вона складалася з 16-ти точок, протягом двох з половиною годин тримала слухачів в приємному настрої. Наші мистці слова, М. Понеділок і І. Керницький, своїми гуморесками розвеселили слухачів, а наші милі пані Іванна Кононів і Валя Калин своїми піснями переносили їх на Україну, викликали почування молодости та спогади про рідні сторони. Пісня „Мама" у виконанні Валі Калин викликала зворушливий образ нашої української терпеливої Матері, її любови та відданости. В другій частині програми в сольових повстанських піснях — „Біла хустина", „Зірвалася хуртовина" і „Лента за лентою" — пані І. Кононів і В. Калин прихадали присутнім 20-ту річницю УПА.

Ціла імпреза мала характер не тільки розваговий, але й патріотичний та виховний, за що публіка нагородила їх щедрими оплесками.

А. Р.

Понад тисячу долярів зібрано на Фонд нагород літературного конкурсу на повість про Олугу Божого Митрополита Андрея Шептицького

Головна Управа Асоціяції Української Католицької Преси проголосила була 22-го липня 1961 р. Літературний конкурс на повість про життя і діяльність Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. Твори на конкурс можна присилати до 31-го грудня 1963 року, на адресу: Dr. Gregory Luznycky, 1427 W. Cayuga, Philadelphia 40, Pa., U.S.A. Згідно з умовами конкурсу, які були опубліковані в українських часописах влітку м.р., визначені є дві нагороди: перша — $600, друга — $400.

На фонд літературних нагород пожертвували досі українські лікарі й їхні організації — $770, в тому по $25: Українське Лікарське Товариство Іллиной в Шікаґо і Ню Йорку, Українське Медичне Товариство Канади в Торонті та д-ри: Возняк Володимир, Грушкевич Микола, Дейчаківський Микола, Клос Олександер, Комарянський Мирослав, Левицький Витовт, Макарушка Богдан, Масний Омелян, Мовчан Юліян, Музичка Ярослав, Орловський Мирослав, Панасюк Богдан, Перейма Константин, Сагайдак Мирослава, Стеткевич Роман, Стецьків Евген, Фаріон Дмитро, Хомин Олександер, Чолган Іларіон, Шиманський Григор, Школьник Володимир; $16: Українське Лікарське Товариство Огайо в Клівленді; $15: д-р Рижій Орест; по $10 д-ри: Винницький Зенон, Гук Богдан, Домбчевський Іларіон, Жгута Андрій, Лар Осип, Мацюрак Андрій, Михайчук Ярослав, Недільський Богдан, Романовський Леонід, Сатурський Мирон, Сим Ірина, Трешневська Оксана, Школьник Олександра; $5: д-р Василишин Ростислав; $4: д-р Оришкевич Роман.

Крім того $100: п. Довгань Евген; по $50: о. проф. Купчинський Николай, Союз Українців Католиків „Провидіння"; по $10: п. Івасів Іван, д-р Кухаришин М.; $2: п. Чорторийський Володимир.

Усіх пожертв вплинуло долярів 992, а вчисливши $33.20 відсотків, разом є тепер 1,025 долярів і 29 центів, що є на конті ч. 1858 в Українській Щадниці у Філядельфії.

Достойним жертводавцям висловлюємо щире спасибіг.

Філядельфія, 17 квітня 1962.

За Гол. Управу Асоціяції Укр. Католицької Преси:
д-р Лев Е. Мидловський, голова
Микола Вайда, секретар

● Сенатська Підкомісія Внутрішньої Безпеки переслухувала 33-річного американського громадянина, Роберта Е. Вебстера, який став був два роки тому совєтським громадянином, але розчарувався в комуністичному раї і цього місяця вернувся до ЗДА до своїх батьків в Пенсильвенії. Член підкомісії сенатор - республіканець Г. Скотт заявив, що „Вебстер відчуває, що найкращим ліком проти комунізму є висилка комуністів до СССР, де вони можуть в практиці пізнати комуністичний рай".

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що з Волі Всевишнього, відійшов у Вічність дня 23-го травня 1962 р., на 68-му році життя, по тяжкій і довгій недузі, заосмотрений Найсвятішими Тайнами

Іван ГЕРЦИК

Залишив у глибокому смутку:

дружину — МАРІЮ
сина — БОГДАНА із дружиною БЕВЕРЛІ та двома синами БОГДАНОМ і ЄВГЕНОМ
дочку — АННУ МУЛИК із мужем АНТОНОМ і дочкою СТЕФАНІЄЮ і сином ЯРОСЛАВОМ
дочку — ОЛЬГУ БРОДИН із мужем БОГДАНОМ і синами МАРКОМ і РОМАНОМ
та трьох синів із рідними у Краю.

Похорон відбувся в суботу, 26-го травня 1962 року, із греко-кат. церкви Царя Христа у Бет, Н. Й.

✝

З невимовним болем серця й жалем повідомляємо Рідню, Друзів та Знайомих, що в суботу, 19-го травня 1962 року ввечорі, після довгої й важкої недуги, відійшла від нас наша Улюблена, Найдорожча

СЕСТРА, ШВАҐРОВА, ТІТОЧКА І БАБУСЯ

НАТАЛІЯ з ФЕДЕВИХ ЛУКАСЕВИЧЕВА

б. містоголова Філії „Сільського Господаря" у Станиславові, довголітня голова „Союзу Українок" у Павелчі під Станиславовом, учителька й управителька дитячих садків у Павелчі та в Зальцбурзі.

ЖАЛОБНИЙ ОБРЯД перенесення тлінних останків із похоронного заведення п. Михайла Колодія у Клівленді, на українсько-католицьке кладовище на Пармі відбувся у ВІВТОРОК, 22-го ТРАВНЯ 1962 року, в 9:00 год. перед пол.

Горем прибиті:

сестра — МИХАЙЛИНА СТАВНИЧА з мужем
родина — ОРИСЯ і д-р МИХАЙЛО, РОМАН і МАРТА САВЧАКИ і
сестра — ОЛЕНА ГРЕЧАНИКОВА в Рідному Краю

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

НАШОЇ НЕЗАБУТНЬОЇ

бл. п. ВАЛЕНТИНИ СТАХУРА

колишньої артистки Театру М. Садовського в Києві,

ЗГАДУЄМО ЇЇ ЗІ СУМОМ І З ЛЮБОВ'Ю.

Просимо всіх, хто її знали, згадати її разом з нами.

Д-р РОМАН СТАХУРА — муж
ЄВГЕНІЯ ЧЕРКАСЕНКО — сестра

Олімпійські змагання жаб в Каліфорнії

Кожного року вже від 35 літ в третьому тижні травня відбуваються в Анджелс Кемп в Каліфорнії змагання жаб в скоках із цілого світу. — Два роки тому прибрали вони характер олімпійських. Амфітеатральна арена була прикрашена олімпійськими емблемами і прапорами всіх націй. З Америки і з цілого світу було 670 жаб, які брали участь в скоках. Приглядалось тим змаганням 30,000 учасників. Між ними губернатори, амбасадори, мейори міст, голливудські зірки, представники американської преси, радія і телевізії.

Марк Твейн — ідейним батьком змагань.

В 1865 р. Марк Твейн, відомий американський письменник - гуморист, перебував в такій місцевості Анджелес Кемп, що положена недалеко Сакраменто, столиці Каліфорнії.

Ця громада тепер невелика. В її центрі пишається скромний пам'ятник М. Твейна з колибою, в якій жив, фігура жаби, вміщена на високому кам'яним п'єдесталі при битім шляху, та цікавий музей, який зберігає цінні збірки з добуту шукачів золота, мінерали, рістня та зразки велитанів - дерев т. з. редвуд.

В цій місцевості в готелі Метрополь 100 літ тому сходилися щовечора на розвагу шукачі золота. Заходив туди і Марк Твейн. Від буфетника Рос Куна одного вечора почув він цікаву історію про жабу Джіма Смайла. Цю історію він описав. А що була вона оригінальна, весела, повна гумору помістила її вся тодішня американська преса.

Джім Смайл та його жаба.

Жив в громаді Анджелес Кемп Джім Смайл. Прийшов як всі інші із Сходу шукати золота. Прийшов в самих початках його відкриття. Але тяжка праця при добуванні золота його не манила. Вибрав інший оригінальний фах, що давав йому і легке життя і гроші. Він плекав різного роду звірята, коня, пса, когута, щура, коцура. Плекав в них різні прикмети, яких не мали інші. А маючи певність, що ніхто інший не має звірят з такими прикметами, викликав їх на заклад і все вигравав, здобуваючи гроші.

Одного разу зловив він в гірськім потоці жабу, забрав її до дому, назвав Данилом та вивчив її скакати на віддаль. Із цією своєю жабою він вигравав всі заклади і зібрав багато золота, бо ніхто такої витренованої жаби не мав.

Одного дня в 1864 р. до цієї громади прийшов невідомий хлопчина. По дорозі зайшов до Джіма. На подвір'ї побачив чудернацьку скринку із жабою. Оглянув її цікаво з усіх боків а вкінці спитав:

— На що вам ця жаба.

— Вона, — сказав Джім — надзвичайна. Скаче з усіх жаб в повіті Калаверас найдальше. Вона, — це моя копальня золота.

Хлопчина спокійно взяв ще раз скриньку із жабою в свої руки, оглянув її ще раз докладно з усіх боків, а потім передаючи її Джімові, самопевно сказав:

— А я не думаю, щоб ваша жаба ліпше чи краще скакала, як інші жаби в околиці.

Джім по такій сміливій відповіді хлопчини не знішковів. Може вважав його також фахівцем жабячого світу, а може тільки аматором. На кожний випадок, щоб ратувати славу своєї жаби, він викликав хлопчину на заклад.

Хлопчина по довгій надумі сказав:

— Я тут в вашій околиці чужий, невідомий. Ех, як би я мав жабу, я б зараз пішов із вами в заклад.

— Правда, — відповів Джім — ти тут чужий, не знаєш околиці. Але якщо ти хочеш йти зі мною в заклад, то положи і своїх 40 долярів на скриньку. Я тимчасом піду і принесу тобі іншу жабу. Тоді побачимо, чия виграє.

Джім пішов на мочари, що були над річною, лишаючи скриньку з жабою під опікою хлопця.

Хлопець, впевнившись, що він вже далеко, витягнув із кишені ложечку, наповнив її шротом, отворив жабячий роб і разів кілька насипав до нього пороху, поки не виповнив ним жабу по саму шию. По цім спритнім заході вкинув жабу до скриньки і спокійно ждав повороту Джіма.

Джім вернувся із живою, великою жабою, яку передав хлопцеві. — Оба вони поставили тепер жаби в ряд, готові до скоків.

На відповідний знак оба крикнули на свої жаби та легко штовхнули їх ногою.

Жаба хлопчини під враженням крику, поштовху і світла сонця скочила як попарена, а Джімова, якби заклята, не рушилася навіть з місця.

Джім здивовано дивився на свойого Данила і задеревів. Не міг з дива вийти, що сталося. А тим часом хитрий хлопчина забрав вигране сховав до кишені і на відхіднім, показуючи на Данила, сказав Джімові:

— Бачите, я ж вам казав, що ваша жаба нічим не різниться від інших.

Джім не вмів пояснити, що сталося з його Данилом. Потім взяв його в свої руки. Запримітив, що чогось став дуже тяжким. Повернув його головою вниз, а тоді його Данило викинув із себе увесь ладунок шроту, що його насипав йому хлопчина. В тій хвилині почував себе найбільш нещасливою людиною в світі.

Положив жабу до скриньки, а сам погнався за обманцем. Але він зник, як камінь у воді.

Ціла ця історія ще того самого дня стала відомою в Анджелес Кемпі та околиці. Кілька літ Джім був посміховищем громади, поки її не покинув. А сучасні покоління передавали цю веселу пригоду своїм нащадкам Вона знов ожила в 1928 р., і змагання жаб стала дійсністю.

Жаб'ячі змагання.

Перші жаб'ячі змагання відбулися в Анджелес Кемпі в 1928 р. Громада хотіла приманити літників на весняний і літній сезон, побудувала коштом $15,000 цементові хідники та асфальтові вулиці та шляхи. Щоб покрити видатки, рішила громада дати якусь імпрезу. Над цим думав довго „Клюб помічників" при громаді, зложений з молоді.

Один із членів цього Клюбу Карл Мілс подав щасливу думку: зорганізувати жаб'ячі змагання, такі, про які в своїм оповіданні розказав Марк Твейн. Зібрати жаби з цілої Каліфорнії, нехай скачуть. А котра з них найдальше скочить, то власник її виграє нагороду.

Цю думку прийняли. Свій проєкт подали до щоденника „Стоктон Рікорд". Оригінальний проєкт найшов живий відгук. Ціла західня Каліфорнія засипала їх листами. Маючи за собою моральну піддержку громадянства, члени клюбу помічників проголосили жаб'ячі змагання. Мали вони відбутися в третьому тижні травня.

На площу змагань визначено нову, широку, асфальтову дорогу. До участи зголошено 51 жабу із різних місцевостей Каліфорнії. Учасників прибуло 5,000. Змагання тривали 3 дні, а в неділю були фінальні і роздача трьох перших нагород.

Ці перші вдатні змагання дали початок щорічним сталим. Від 1960 вони прибирають назву олімпійських.

Від перших змагань дотепер зайшло багато змін. На місце скоків для жаб вибрано площу 2 милі від громади, яка має амфітеатральне положення та трибуни на 50.000 учасників. Жаби тепер скачуть не раз, як було спочатку, а три рази в промірі колеса. Перша нагорода із $500 дійшла до висоти $2.000. Додатково ще $1.000 дістає тоді, коли поб'є усталений рекорд. Осягнений в 1954-му році рекорд виносить 16 стіп і 10 цалів. Досі ніхто не осягнув вищого. Учасників кожного року прибуває щораз більше, а в 1960 - ім було їх — 30,000. В 1961-ім році брало участь 670 жаб з цілого світу, а 20 стадало до фіналу.

Цікаві були епізоди з самими визначними жабами-змагунами.

В 30-их рр. голливудський артист Гері Купер найшов в горах Сієрра Невада велику ропуху і зголосився з нею до змагань, певний її перемозі. Організаційний Комітет не допустив її до участи, кажучи, не є правдивою жабою. Суд став одначе в обороні Купера. Але заки справа там закінчилась, то змагання проминули. Його ропуха не мала можливости виявити своїх спортових здібностей і здобути славу для Голливуду.

Але найбільш пікантна історія була з африканською жабою т. з. Кіліманджаро. Привіз її 2 роки тому на змагання Йонатан Лікей з Найробі в Кенії. Вона була дуже мала. Всього одна четверта величини американської жаби. Могла легко поміститися на кінці пальця судді.

Хоч мала і невелика ростом здивувала всіх учасників своїм надзвичайним скоком. Скочила на 18 стіп і 5 цалів. Ще більшу сенсацію викликала при фінальнім виступі. В двох перших скоках не виявила ніякої охоти рушитися з місця. В третім, як розігналась, то скочила на 20 стіп, осягаючи нечуваний досі рекорд.

Цей успіх африканської жаби спричинив констернацію. Побоювалися, що Африка, чорний континент, із жабою типу Кіліманджаро завоює Америку і всі її жаби підуть в дубину.

Але мудрі судді найшли почесний вихід. Рішили, що жаби - учасниці змагань мусять мати найменше 4 цалі довжини. А що африканська жаба її не мала, то її дискваліфікували, виключили офіційно від участи і її успіхи уневажнили..

Успіхи жаб'ячих змагань запоморочили уми мешканців повіту Калаверас. Вони через свойого сенатора Мейо в 1948 році внесли проєкт до каліфорнійського парляменту, щоби змінити прапор і герб стейту: прапор мав би мати краски золоту і зелену (золота — копальні золота, а зелена — краска жаби), а гербом мала б бути жаба замість медведя.

По довгих і завзятих дискусіях проєкт сенатора перепав.

Змогання в 1962-му році

Цьогорічні перегони жаб визначені були на дні від 17-го до 20-го травня.

Ю. [illegible]

СВІТЛА Й ТІНІ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

(Закінчення зі сторінки 2-ої)

ноамериканських країн, виголосили ми у правничих факультетах трьох понтифікальних університетів — у Лімі, Каракасі та Кіто — доповідь на ту саму тему: холодна війна з латиноамериканської перспективи. Ніде дискусія не була така цікава як у Каракасі, ніде студенти не виявили такого тонкого вичуття міжнародної ситуації та її правничого окреслення.

Конгрес проходив лицем до дійсности, ніхто з речників не міг виправдуватися незнанням тої дійсности, світової та латиноамериканської, кожний ніс відповідальність за свої слова. Тому з усією повагою слід оцінювати опінії, які переважали серед латиноамериканських та африканських речників: великі потуги мають обов'язок збільшити допомогу недорозвиненим країнам, призначаючи на те фонди, які витрачають на „непотрібне" зброєння. СССР і ЗДА при тому поставлено в одній площині — без найменшого натяку на те, хто провокує перегони у зброєнні і зокрема в атомових пробах, без найменшого вирізнення між тим, хто зброїться для наступу, а хто для оборони.

Протиколоніяльний ресентимент, з прозахіднім вістрям, африканців добре відомий, тому годі було дивуватися поставою — назвім її делікатно нейтралістичною — синдикалістичного діяча з Вого чи амбасадора при ОН з Горішньої Вольти. На щастя, не є це загальний підхід африканців, бо деякі учасники — як представники з Абесинії, Мадагаскару чи Уганди — зайняли виразну прозахідню позицію. Було дивно, коли провідник венесуельської християнсько-демократичної молоді, Кардосо, замовчуючи кастризм, говорив виключно про американський імперіялізм, вичисляючи всі збройні інтервенції над Карібським морем і не згадуючи, що з ними остаточно покінчив ще Френклин Рузвелт; коли обмежився короткою, скептичною згадкою про „Альянс для Поступу" і коли осудив зброєння. Було дуже дивно почути натяки на цю останню тему від проф. Кальдери — генерального секретаря венесуельської християнсько-демократичної партії, поважного соціолога. Коли венесуельські студенти запитали мене, як оцінюю я виступи їхніх провідників, я відповів: маю враження, що проф. Кальдера і Кардосо живуть у Чіле, не у Венесуелі, і що вони сучасники Теодора Рузвелта, а не Джана Кеннеді.

Після дискусії мої молоді венесуельські бесідники признали мені рацію, а деякі учасники конгресу — домініканці, колюмбійці, болівійці — висловили опінію, згідну з моєю, і здивування виступами венесуельських християнсько-демократичних діячів. Слід додати, що у цих останніх легко добачити вплив чілійського християнсько - демократичного сенатора Радоміра Томіча, який недавно виголосив у Каракасі доповідь перед масовою студентською авдиторією, намагаючись побити рекорд в обороні „права на самовизначення" для Кастра і в протиамериканській демагогії.

Християнська демократія, поруч кастризму, нині найповажніша політична сила в Латинській Америці, яка проникає в усі країни, від Ріо Гранде дель Норте по Магелянову протоку. Її творчі можливості можна оцінити у Венесуелі, динаміку — в Чіле. Це могутня стихія — але стихія повна емоцій, податлива на спритно кинені іззовні гасла — і тому загрожена небезпечними збоченнями. Це родюча, надійна нива, над якою варто попрацювати, вириваючи з неї хабаззя. Майбутнє господарсько недорозвиненої частини Заходу, яка зветься Латинською Америкою, залежить великою мірою від того, чи християнська демократія зуміє продовжувати безпощадну боротьбу проти правої реакції, не попадаючи у тенета лівої.

Зі спорту

МІЖНАРОДНА ФУТБОЛЬНА ЛІҐА

В неділю, 27-го травня відбулися в Ню Йорку на Трайборо Стадіоні дві чергові гри Міжнародної Футбольної Ліґи з ось такими вислідами:

Палермо, Італія — Ґвадаляхара, Мексико 1:1.

Ройлінґен, Німеччина — Гайдук, Югославія 1:0.

В першій зустрічі, яка до половини проходила без замітних подій, суддя виключив в другій півгрі змаґуна Палерма — Пінто при стані 1:1 і такий вислід залишився до кінця. Ворота для мексиканців здобув у 56-ій хвилині Дельґадо, а вирівняв вислід для італійців шість хвилин пізніше Маестрі.

В других змаганнях югослави мали ввесь час перевагу, якої не могли закріпити воротами, мимо догідних стрілових нагод. Одинокі і переможні ворота здобули німці в 61-ій хвилині зі стрілу Бізінґера, після чого вони ще більше скріпили дефензиву та вдалися до гострої, часами навіть брутальної гри.

В наступну середу, 30-го травня, на цьому ж Трайборо Стадіоні в Ню Йорку відбудуться дві наступні гри М. Ф. Ліґи: Ройтлінґен, Німеччина — Ґвадаляхара, Мексико, о год. 2.00, та Данді, Шотляндія — Ґайдук Югославія, о год. 4.00

в. с.

● **Головний поштмайстер** Дж. Едвард Дей передбачає, що Конґрес цього року ухвалить закон про збільшення поштових оплат першої, другої і третьої кляс. Лист мав би коштувати не 4 тільки 5 центів, а летунський лист 8 зентів замість теперішних 7.

Міні заповідає боротьбу в крайовому маштабі за 35-годинний-тиждень праці

Атлантік Сіті, Н. Дж. — Голова Американської Федерації Праці - Конгресу Індустрійних Організацій Джордж Міні заповів на Конвенції Міжнародної Спілки Робітників Жіночого Одягу, що незабаром зачнеться крайова боротьба за те, щоб зменшити 40-годинний тиждень праці на 35-годинний. Міні сказав, що робітничі організації є здорові, не терплять „на ствердіння артерій" і не вмирають від гнилі. Міні відкрито виступив проти становища Президента в цій справі та проти секретаря праці Артура Дж. Голдберга, які твердять, що коротший тиждень праці не зможе зліквідувати завеликого числа безробітних. Міні сказав, що він поставить внесок на коротший тиждень праці на виконній раді АФП - КІО, яка збирається на наради в серпні цього року в Шикаґо. Президент сказав на пресовій конференції 17-го травня, що „ми повинні затримати 40-годинний тиждень праці". Міні говорив про розходження з президентом Кеннеді без гіркости, але рішуче. Голова АФП - КІО зацитував відомого всім робітничого провідника Семюеля Гоммерса, який сказав таке: „Капітал — це те, що людина має, а праця, — це те, чим людина є". І така філософія „дуже добра" у відношенні до проблеми, перед якою стоїмо. Голова Ради Економічних Дорадників д-р Волтер Геллер сказав у пресовому інтерв'ю про домагання Міні, що уряд не хоче розв'язувати економічні проблеми таким способом, щоб відкопати продукцію і причинити економічний ріст, зменшивши тиждень праці до 35-ох годин. Те саме сказав і головний дорадник Президента Теодор Соренсон.

Короткі вістки

● **Західньо - німецький посадник Віллі Брандт** закинув урядові Західньої Німеччини, що він замало цікавиться долею Берліну та скидає ввесь тягар розв'язання Берлінської проблеми на західних альянтів. Брандт вимагає активнішої ролі західньо - німецького уряду в цій справі.

● **Хвиля французьких втікачів з Альжиру** залила південну Францію і принесла з собою не тільки проблему влаштування їх, але й емоційний чинник: жалю за втраченим Альжиром та злість до південно-терористичної організації, як безпосереднього виховника їхньої втечі. Проте багато з отих втікачів винують французький уряд, що він „вирікся" Альжиру в користь мусульманських автохтонів. Багато отих втікачів мають психіку всіх еміґрантів: вони вірять, що вернуться до Альжиру, який знову буде „французький".

Перед полуднем, вполудне і у вечір

Наближається літній час і ми мимоволі думаємо, де б ґарно і спокійно перевести час у місті з родиною, приятелями чи знайомими. Нема чого довго думати, а тільки піти до КАФЕ ГАЙГЕР, 206 Іст 86 вул., у знанім ЙОРКВІЛЬ, в центрі НЮ ЙОРКУ, де ще найкраще вдержаний европейський характер.

В цій каварні можна в кожнім порі дня під звуки музики приємно перевести час. Тут можна почути таку рідку вже сьогодні клясичну музику, а в год. 4:00 по пол. грає оркестра, що створює настроєву атмосферу. Кафе Ґайґер має гарне минуле. Вона знана багатьом, головно тим, які мають ще зв'язки з Европою і хочуть нагадати собі старі часи. Уладжена вона на европейський лад, страви і печиво теж такі, як на старому континенті, хоч біля цього можна дістати теж і американські потрави і напитки. Обслуга є чисельна, приязна і скора та говорить по-англійськи і по-німецьки. На родинні та різні інші імпрези і свята можна замовити торти такі, до яких ми звикли у старім краю. — Каварню відвідують стало багато різних національностей.

Цю славну каварню веде п. Гельмут Фольмер, спеціяліст свого фаху, людина двох культур, народжена в Европі, замешкала тут. З причини його популярности вибрано його останнього року на провідний пост президента середньо-манґеттенської комерційної палати в Йорквіль.

Хто пробуде хоч хвилину в кафе Ґайґер, буде напевно вдоволений.

(Огол.)

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 3-го ЧЕРВНЯ 1962:

БОСТОН, Масс. — Піврічні Збори Т-ва ім. Є. Коновальця, Відд. 238, зараз по Службі Божій, у парафіяльній залі церкви св. Андрія. На порядку денному: піврічні звіти Управи, та звіти делеґатів із 25-ої Конвенції УНСоюзу, що відбулася у місяці травні в Ню Йорку. — Д. Николенко, рек. секр.

СИРАКЮЗИ, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 39, в год. 3:00 по пол., в залі УНДому. В програмі нарад звіти делеґатів із 25-ої Конвенції УНСоюзу. Проситься все членство обов'язково прибути на ці місячні Збори. Побір вкладок в суботу, 2-го червня, від год. 7:00 до 10:00 веч. і в неділю, 3-го червня, від год. 12:00 до 3:00 по пол. — Управа.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Піврічні Збори Б-ва св. Василія, Відд. 168, в год. 3:00 по пол., в залі УНДому, при 760 State St. Проситься усіх членів обов'язково прибути на означений час, в цілі вислухання звітів із піврічної діяльности Управи. — Гр. Бабин, секр.

ТАРЗАН, ч. 4847. Тріюмф Тарзана!

TARZAN'S KNIFE DRANK DEEP, AND WITH A FINAL AGONIZED SHUDDER, THE CAT COLLAPSED IN DEATH

NOW THE APE-MAN RAISED HIS HEAD, REVEALING SAVAGE, DISTORTED FEATURES--

HE PLACED A FOOT ON THE CARCASS AND GAVE VENT TO THE WILD, HIDEOUS CHALLENGE OF THE BULL APE THAT HAS KILLED!

Тарзанів ніж вбився глибоко, і з болізною дрожжю, кіт повалився мертвий.

Тепер мавполюд підніс свою голову, виявляючи дикі спот[illegible] [illegible]

Він поставив ногу на трупа і видав дикий, огидний виклик самця мавпи - вбивника.